

THẦN

A. Khái niệm về thần

Thần là một khái niệm về hiện tượng hoạt động sống của con người (bao gồm tinh thần, ý thức, tri giác, vận động v.v...) Thần do tinh tiên thiên sinh thành. Lúc phôi thai hình thành, cái thần của sinh mạng cũng đã sinh ra rồi. Thiên "Bản thần" trong sách Linh Khu viết: "Cho nên nói đem lại sự sống gọi là Tinh, hai Tinh* tác động nhau gọi là Thần (...Cổ sinh chi lai vị chi Tinh, lưỡng Tinh tương tác vị chi thần)...". Vì vậy Thần tuy là một khái niệm trừu tượng nhưng nó có cơ sở vật chất nhất định.

Thần sinh ra từ tinh tiên thiên, tất cần tinh của hậu thiên bổ dưỡng mới có thể duy trì, vì vậy, thần có quan hệ mật thiết với tinh, huyết, tân, dịch, doanh, vệ. Thiên "Bình nhân tuyệt cốc" sách Linh Khu nói: "Thần là tinh khí của thủy cốc" (cổ thần giả, thủy cốc chi tinh khí dã). Thiên "Bát chính thần minh luận" sách Tố Vấn cũng nói: "Khí huyết là thần của con người không thể không nuôi dưỡng cẩn thận (Khí huyết giả, nhân chi thần, bất

khả bất cẩn dưỡng). Đó là nói về thần và tinh hậu thiên cũng không thể phân chia ra. Chỉ có ngũ tạng điều hòa, tinh huyết cung dưỡng chu đáo, đầy đủ, mới có thể giữ gìn được thần thịnh vượng.

Thần là biểu hiện của sức sống, do đó thần thịnh suy, là dấu hiệu mạnh yếu của sức sống. Thần còn thì sống, thần đi là chết. Thần đầy đủ thì thân mình khỏe, thần suy thì thân mình yếu. Thiên "Thiên niên" (tuổi trời) sách Linh Khu có chỗ nói: "Mất thần thì chết, được thần thì sống" (thất thần tắc tử, đắc thần tắc sinh), cũng là nói về đạo lý này.

B. Quan hệ giữa thần với tinh khí

Quan hệ giữa tinh, khí và thần là điều kiện chủ yếu duy trì hoạt động sống. Mạng sống của con người bắt đầu từ tinh, duy trì mạng sống nhờ ở khí, chủ soái sinh mạng bởi thần.

- Tinh là cơ sở của thân,
- Khí là hóa sinh của Tinh,
- Thần là biểu hiện của Khí.

Tinh nhiều, Khí đủ thì Thần vượng. Ngược lại, Tinh hao, Khí tổn thì Thần suy.

Ba thứ, tinh, khí, thần thịnh suy có quan hệ tới sự khỏe yếu của con người, quan hệ tới sự tồn vong của mạng sống, do đó người xưa gọi Tinh, Khí, Thần là "tam bảo" của con người.

* Hai tinh: Tinh tiên và tinh hậu thiên